

Referanser: [UKM 07/22 En universell utformet kirke](#); [KM 07/23 Likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet – universell utforming av og i kirken](#)

Arkivsak: 23/04090-5

UKM 2024 - Inkluderende fellesskap

Sammendrag

Ungdommens kirkemøte behandlet i 2022 saken «En universell utformet kirke» (UKM 7/22). Som en oppfølging av saken ønsker UKM 24 å behandle en sak som ser spesielt på inkluderende fellesskap for og med ungdommer med utviklingshemming i Den norske kirke. Utgangspunktet er retten til deltakelse og kirkens ønske om å skape gode møteplasser og fellesskap. Hvis kirken skal være for alle forutsetter det at kirken endrer seg. Og det forutsetter at en spør og hører på de som per dags dato ikke blir hørt.

Forslag til vedtak

1. UKM 24 ønsker å utfordre til refleksjon over begrepene fellesskap og inkludering, og at kirken fremmer inkluderende fellesskap og muligheter for likeverdig deltakelse for alle.
2. UKM 24 oppfordrer ungdomsrådene til å bli «inkluderingsagenter» for en kirke som fremmer inkluderende fellesskap.
3. UKM 24 oppfordrer ungdomsrådene til å innføre rutiner for universell utforming av sine møter.¹
4. UKM 24 ønsker at Kirkerådet og DnKU, sammen med Redd Barna, initierer rettighetsverksteder for ungdommer med utviklingshemming.

---

¹ Jf. UKM sak 07/22 «En universell utformet kirke», der UKM har vedtatt å utarbeide og innføre rutiner for universell utforming av UKM og DnKU.

Saksorientering

Alle har de samme rettigheter

Mennesker med funksjonsnedsettelse har akkurat de samme rettighetene som alle andre. Dette er slått fast i FNs konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Det gjelder selvsagt også for mennesker med utviklingshemming. Men rettighetene til utviklingshemmede brytes på mange områder. For eksempel kan utviklingshemmede ofte ikke bestemme selv hvor de vil bo og elever med utviklingshemming får dårligere undervisning enn andre elever. Utviklingshemmede diskrimineres rett og slett på en rekke samfunnsområder.

CRPD (FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne)

CRPD er en konvensjon som understreker at menneskerettigheter gjelder for alle (som barnekonvensjonen eller kvinnekonvensjonen). CRPD fremhever at funksjonshemming er en naturlig og positiv del av det menneskelige mangfold. Et viktig prinsipp i konvensjonen er deltakelse og inkludering. I tillegg tydeliggjør CRPD at det er samfunnet, og ikke den enkelte funksjonshemmede, som må endres. (Skarstad, K. (2019). *Funksjonshemmedes menneskerettigheter*. Universitetsforlaget.)

Vi har også en stemme!

Alle barn og unge har rett til å uttrykke sine meninger og å påvirke det som angår dem (FNs barnekonvensjon, artikkel 12). Men barn og unge med utviklingshemming har i mye mindre grad enn andre muligheter til å påvirke sine liv.

Derfor har Stiftelsen SOR og Redd Barna gjennomført rettighetsverksteder der ungdommer med utviklingshemming har medvirket med sine erfaringer og meninger. Prosjektet *Vi har også en stemme* skulle bidra til å løfte deres stemmer og å sette søkelys på deres rett til å bli hørt.

Det som har kommet frem under verkstedene er at ungdommer med utviklingshemming har de samme behovene, drømmer og ønsker som andre ungdommer i Norge. De er altså ikke «spesielle», som en gjerne sier om utviklingshemmede. Men deres *erfaringer* skiller seg ofte fra andre. Ungdommer med utviklingshemming forteller om at de blir møtt med fordommer om hva de kan og ikke kan. De blir møtt med holdninger som sier at de ikke kan forstå eller ikke kan medvirke. De forteller om å ikke bli tatt på alvor og om at de blir mobbet. I tillegg kan de ofte ikke delta på lik linje med andre i skolen og fritiden på grunn av manglende universell utforming eller manglende individuell tilrettelegging. På skolen er elever med utviklingshemming ofte lite inkludert, fordi de får egne undervisningstilbud og har lite kontakt med de andre elevene.

Begrepsbruk

Språk endrer seg kontinuerlig, og dette gjelder også for begreper knyttet til funksjonsnedsettelse. Begrepene er omdiskuterte, og det finnes ikke tydelige svar på hvilke begrep som bør brukes.

Her kan du lese hva noen interesseorganisasjoner mener om begrepene og også hva disse innebærer:

[Unge funksjonshemmede om funksjonshemming og funksjonsnedsettelse NFU Norge \(Norsk forbund for utviklingshemmede\) om utviklingshemming](#)

Hva er inkludering?

Inkludering betyr å kunne leve og delta i samfunn på lik linje med andre. Det betyr for eksempel å kunne leke på lekeplasser, gå på skole, få en arbeidsplass, gå på kino, delta som frivillig, engasjere seg og å si sin mening. Det handler derfor om likestilling og like rettigheter. Det er samfunnets ansvar å sørge for at et mangfold av mennesker kan delta.²

Det motsatte av inkludering er *segregering*. Segregering på grunn av nedsatt funksjonsevne betyr at man sorterer og plasserer mennesker i ulike isolerte grupper basert på funksjonsevne. Vårt samfunn er organisert på en slik måte at utviklingshemmede ofte får egne opplegg, istedenfor å kunne bli med på alt og å ha en naturlig plass i fellesskapet. Inkludering betyr derfor at samfunnet må endre seg.

La oss alle bli inkluderingsagenter!

Inkluderingsagenter³

- lytter til erfaringer til mennesker med utviklingshemming
- reflekterer over hva inkludering og fellesskap betyr i praksis
- kjemper for inkluderende fellesskap og en kirke der alle kan delta på lik linje med andre

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

Menighetenes arbeid for og med mennesker med utviklingshemming omfatter varierte tilbud som tilrettelagte fellesskap, gudstjenester, konfirmantundervisning og reiser. Disse fellesskapene har lang tradisjon i Den norske kirke, og etter pandemien har antall deltakere i slike tilrettelagte fellesskap økt og flere nye fellesskap har startet. Mange steder kaller man dette arbeidet for kirkens HEL-arbeid, som skal si noe om at kirken ikke er HEL, hvis ikke alle kan delta. Tilrettelagte fellesskap er for mange mennesker viktige sosiale arenaer og bidrar til livskvalitet og relasjonsbygging. Tilrettelagt konfirmantundervisning og noen ganger egne konfirmasjonsgudstjenester gjør det mulig å være konfirmant for unge som f.eks.

² SNL.no; NOU 2016: 17. *På lik linje — Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming*. Barne- og familiedepartementet; Ellingsen, C. B. (2015). Segregerte arenaer – næring til inkludering? I S. Dahle & T. I. Torgauten, T.I. (Red.), *HELT MED! I samme fellesskap uavhengig av funksjonsevne* (s. 168-177). Gyldendal Akademisk.

³ Begrepet *inkluderingsagenter* er hentet fra ovennevnte artikkel av Cato Brundvald Ellingsen (2015, s. 175-176).

ikke klarer å være i store grupper eller av andre årsaker ikke kan delta i det ordinære konfirmantopplegget.

Samtidig kjenner mange ansatte og frivillige, som er engasjerte i tilrettelagte fellesskap, en uro over manglende tilhørighet til resten av menigheten. Her er Den norske kirke utfordret til å reflektere over egen praksis.

Cato Brundvand Ellingsen (2015) skriver om dette:

Det er ingen motsetning mellom segregerte arenaer og det å ha troen på et inkluderende samfunn som et gode for den enkelte. Skal enkeltmenneskets selvbestemmelse være reell, må den enkelte også ha mulighet til å fatte valg. Ofte vil denne valgfriheten være sterk begrenset. [...] Vi andre, hvem nå det er, har stort sett en lang rekke fritidstilbud å velge mellom. Segregerte tilbud må aldri bli en selvfølge.

I den norske kirke er mennesker med funksjonsnedsettelse underrepresentert, og dette gjelder også for ungdomsdemokratiet. Ungdommens kirkemøte (2022) og Kirkemøtet (2023) har derfor fattet tydelige vedtak om at Den norske kirke skal være en kirke for alle og at en skal jobbe systematisk med likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet. Det handler blant annet om å styrke deltakelse og representasjon av funksjonshemmede, styrke kompetanse, fjerne fysiske og ikke fysiske barrierer og å sørge for at kirken er en arbeidsplass som fremmer likestilling, inkludering og mangfold. Det er også tydelig uttalt at kirkens videre arbeid med dette må inkludere mennesker med utviklingshemming.

Den norske kirke ønsker å gi tilhørighet og å skape gode møteplasser og fellesskap (visjon 2022 – 2029). Det forutsetter at kirken endrer seg. Og det forutsetter at en spør og hører på de som per dags dato ikke blir hørt.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Vedtaket har ingen umiddelbare økonomiske eller administrative konsekvenser.